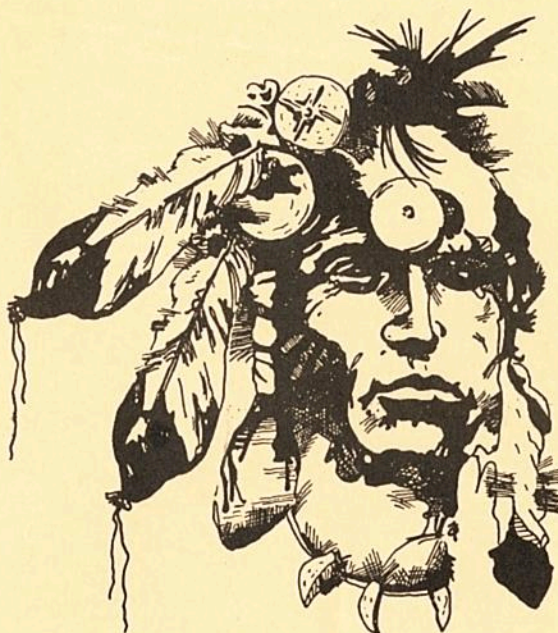

BUEJGEREN

Medlemsblad for NBJF

2/95

**THE MOON GAVE US THE BOW,
THE SUN GAVE US THE ARROW.**

Pawnee legend

NBJF'S STYRE

Formann	Gerd Jørgensen Nestvikveien 4 3135 Torød	33384774
Nestformann	Reidar Korneliussen Vammen 3070 Sande	33779236
Sekretær	Richard Jarlev Lau. Hervigs v. 122 3035 Drammen	
Kasserer	Per E. Bolstad Danskerudveien 12 1430 Ås	64943222
Styremedlem	Bjørn G. Thalerud Kløftefoss 3370 Vikersund	32782838
Styremedlem	Tormod Tobiassen 3534 Søkna	32144296
Styremedlem	Knut Ullevoldsæter Holterveien 14 1440 Drøbak	64931172
Varamedlem	Vidar Bjørnli Dovregubben 7F 1535 Moss	69258142
Varamedlem	Inge Heier Viulsvæien 145 3500 Hønefoss	32122398

INNOLD:

Lederen	3
Nyt fra utlandet	4
Conservation	6
Flamsk Buestreng	9
Compounds, Simplified	12
Skyde Dynamik	16
Trajectory Table	18
Kinetic Energy Table	19
Buejakt i Finland	20
Pilehylden	21
Prærieindianernas bågar	22
Sioux Indianernes buer og pile	28
Jakt på en kirkegård	34

BUEJGEREN'S REDAKSJON:

Ansvarlig Gerd Jørgensen
Annonser Gerd Jørgensen

BUEJGEREN:

Utkommer 2 ganger i året (1. mars og 1. september).
Utgiver: NorskeBuejegeres Forening (NBJF).
Årsabonnement/medlemskontingent: Kr. 200,-
Foreningens bankkontonr: 5179 05 04449

Innlegg og foto er velkomne.

Synspunkter som kommer til uttrykk i de forskjellige artikler er forfatterens og representerer ikke nødvendigvis NBJF's holdning.

Stoff til BUEJGEREN må være redaksjonen i hende senest 4 uker før utgivelsesdato.

**NORSKE BUEJERES
FORENING**

NORWEGIAN BOWHUNTERS ASSOCIATION

LEDEREN

Tiden går, og det er iegn tid for et nyt nummer af Buejegeren. Bladet kommer nu i sin tredie udgave, og jeg vil igen påpege at når det gælder medlemsbladet så er vi i høj grad afhængig af medlemmerne. Sender medlemmerne ikke innlegg til Buejegeren så vil bladet hurtigt stagnere og som tidligere forsøg på at skabe noget seriøst, vrages og gå til bunds !

Derfor er det op til DIG SOM MEDLEM at skabe et seriøst og indholdsrigt medlemsblad. Skriv og send innlegg - det er DIT blad !!

Iøvrigt vil jeg efterlyse et større engasjement fra medlemmerne. Årsmødet var præget af meget få fremmødte medlemmer. Skal vi nogensinde få myndighederne til at legalisere buejakt i Norge, er vi afhængige av seriøse og aktive buejegere som engasjere sig i foreningen.

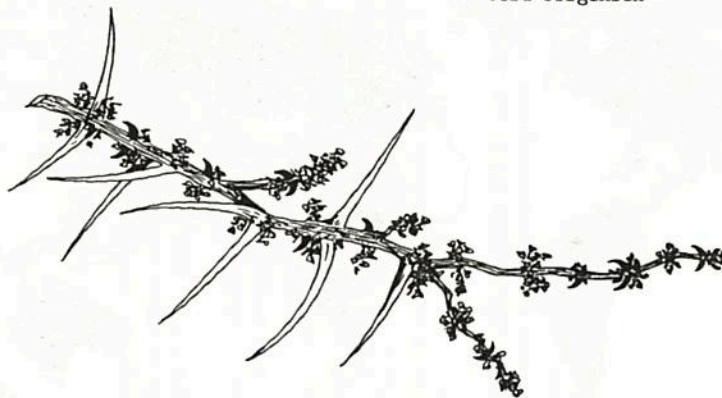
Efter sidste nummer af Buejegeren fik jeg et temmelig negativt brev. En person, som iøvrigt ikke er medlem, havde bl.a. taget sætningen "I en række afrikanske lande har buejakt altid været tilladt, og siden 1993 har flere af dem åbnet op for buejakt på farligt vildt som : bøffel, løve, leopard, næsehorn og elefant." (Buejegeren 1/95 s. 34), ud af sin rette sammenhæng og hævdede nærmest at vi i NBJF anbefalede at jakte på udryddelsestruede dyrearter. Jeg svarede denne person med et personlig brev, hvor jeg bl.a. gjorde opmærksom på at NBJF aldrig har anbefalt og aldrig vil anbefale jakt på udryddelsestruede dyr !

Iøvrigt er det sådan at mange såkaldte "udryddelsestruede" dyr langtfra er truet af udryddelse, men international opinion har sat visse dyr på bl.a. CITES listen til trods for at det ikke nødvendigvis var korrekt. Som eksempel kan nævnes den afrikanske elefant som i store dele af det sydlige Afrika langtfra er udryddelsestruet. Enkelte lande har tilgmed store problemer med alt for store elefantbestande. Den afrikanske elefant kan på mange måder sammenlignes med f.eks. vågehvalen (forvaltningsproblematisk).

Et spørgsmål som uundgåeligt dukker op, er hvorvidt vi i det rige Europa og Vesten ellers har ret til at bestemme den 3. Verdens forvaltningspolitik ? Er dette ikke bare en ny form for hvid mands kolonialisme ?!

Se iøvrigt side 6 med sydafrikanernes syn på sagen.

Gerd Jørgensen

Botswana's Director of Wildlife & National Parks har i en pressemelding proklameret at fra og med jagt-sæsonen 1995 ville buejagt være tilladt. Foreløbigt vil buejagten være nøje kontrolleret og kræver en special tilladelse fra hovedkvarteret i Gaborone, som iøvrigt kun gælder for småvildt og alle jagtbare antilopearter. Farligt vildt er foreløbigt holdt uden for tilladelsen til buejagt, indtil de buejagtmæssige forhold i forbindelse med disse dyr er studeret mere nøje.

En af årsagerne til at Botswana nu tillader buejagt er bl.a. det forarbejde som SCI og NBEF (som administrere IBEP certificeringen) har gjort med at fremskaffe en meget omfattende videnskabelig dokumentation af buens effektivitet som jagtvåben.

Botswana har tidligere haft gamle love fra kolonitiden som totalforbød jagt med bue og pil (disse love galdt iøvrigt til en vis grad ikke urbefolkningen af Ba/Gwi og !Kung buskmænd). Men fra og med 1995 kan moderne buejægere jage på de samme områder som buskmændene har gjort i årtusinder.

Botswana har en god og sund vildtforvaltning, og er et af de afrikanske lande som stadig har den gamle atmosfære af det ægte Afrika. Skranglete Land-Rovers, masser af støv og sand, endeløse stepper, Whisky og personligheder som kunne have vandret ret ud af hvilken som helst Wilbur Smith roman: alt dette og meget mere, det er Botswana.

Siden buejagt først nu bliver tilladt har mange af de safari selskaber som arrangere jagtture i Botswana ingen erfaring med buejægere. Derfor bør man være ekstra forsigtig og nøje udvælge det selskab man eventuelt køber jagten af.

Ønskes yderligere information om jagtmuligheder, krav til udstyr m.m. kan du kontakte følgende adresse med din forespørgsel:

Director of Wildlife & National Parks
Management & Utilization Division
P.O.Box 131
Gaborone
Republic of Botswana

Gerd Jørgensen

UTSTYR FOR BUEJEGERE

Er du nybegynner, eller er du en erfaren buejeger?
Har du ikke alt utstyret du trenger til jaktturen
i 1995? Eller trenger noe å skiftes ut?

Fortvil ikke! Jeg skaffer utstyr av følgende merker til
svært konkurransedyktige priser:

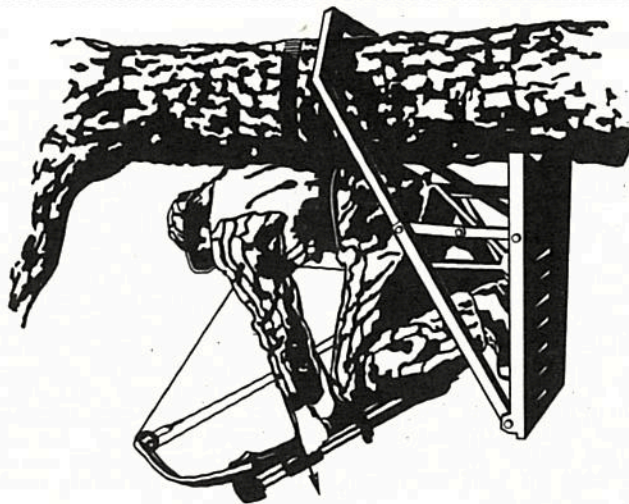
Mountaineer - Golden Eagle - Bear/Jennings - Darton
- PSE - High Country - Alpine - Hoyt - Martin -
Browning - Oneida Eagle - X1 - Saunders - Golden Key
Futura - Cobra - Pro-Line - Easton - Beman. Samt diverse
tilleggsutstyr fra en lang rekke andre anerkjente
fabrikanter.

Jeg formidler også jaktturet til USA og Canada i
samarbeid med erfarne outfittere/gulder i førsteklasses
jaktområder.

For prisliste etc., kontakt:

ARVE O. VESTGÅRD IMPORT

Skjellestadhagen 20, 1380 Heggedal. Tlf. kontor: 67 57 14 18 Tlf. privat: 66 78 11 87 Mobiltlf.: 90 08 45 55

A symposium was held at UCT on 5 May 1995, jointly hosted by the South African Institute of Ecologists and Environmental Scientists, the Southern African Wildlife Management Association and the Marine Science Society of Southern Africa. Attended by over 200 delegates from South Africa, Namibia, Botswana and Zimbabwe - a veritable "who's who" of Southern Africa's most prominent scientists, conservation experts and environmental managers - the theme was the sustainable utilization of wildlife resources. Southern Africa is at the crossroads; it can either go the way of Kenya, dependent entirely on tourist revenue supplemented by handouts from charitable Western countries or it must adopt conservation strategies that will be financially self-sustaining. In a nutshell, the message is that if the game is to stay, the game must pay.

State funding can no longer be taken for granted and alternative means of financing wildlife conservation and management have to be found if we are to avoid the spectre of wildlife areas being taken over for farming or other forms of commercial exploitation. Dr Hugh High of UCT's Department of Economics illustrated this with the basic principle that while demand for "luxuries" such as game reserves increases as income rises, the converse applies to Southern Africa's rural peasantry: low income means increased demand for basics. Game reserves and private game lodges are luxuries which the rural peasant does not want and cannot afford, but he certainly needs the grazing and firewood they can provide.

Another harsh reality that has to be faced is that when it comes to government funding and subsidies, natural resources are low on the list. Cash-strapped governments have difficulty in justifying such expenditure in the face of pressing human needs for housing, education, medical services and all the other facets of social and economic development. In the absence of adequate state funding, alternative means must be found - hence the concept of sustainable utilization. This includes basic eco-tourism, the sale of the by-products of culling - and hunting. Unfortunately, opposition to culling and hunting can be expected to increase to hysterical proportions once the concept of sustainable utilization makes its impact on the outside world.

It is a phenomenon of the Western world that people believe it is their right to dictate to others and impose their ideas, values and beliefs on everyone else. Those vocal enough to gain the attention of the media, soon attract the interest of politicians who are quick to assess the political potential of supporting their cause and in the new tradition of leading from behind, will adopt as official policy the views of what may have started out as an ignorant, unrepresentative minority. Thus we have seen the nations of the world unite against whaling, trading in ivory and various other causes, not all of which are sound or based on much more than emotional propaganda and the sense of wellbeing that comes with appearing to do the right thing, even if it is only a symbolic gesture. It is therefore naive to believe that because a particular country knows what it is doing, the rest of the world will respect its expertise and be content to let that country carry on with its own endeavours, no matter how successful they may be. South Africa, Namibia, Botswana and Zimbabwe can testify to this: their demonstrable successes in managing their elephant populations did not enable their views to prevail when it came to the CITES decision on ivory.

One of the biggest problems facing Southern African conservationists is that Western attitudes are largely determined by people who simply don't know what they're talking about - middle-class urban dwellers whose ideas and exposure to Africa, its wildlife and natural environment are essentially derived from the entertainment industry, the media and all sorts of environmental pressure groups whose agendas are not always honest and who are not only ignorant but often choose to ignore the facts. These, then, are the people who influence politicians, governments and major international agencies and ultimately determine the policies they will inflict on the rest of the world. The results are frustrating - countries where no elephants exist outside zoos or circuses can outvote the Southern African countries which have viable, managed elephant populations and ban trade in ivory, for no valid reason other than it makes them feel good and politically correct. The fact that legitimate trade in ivory could add millions of much-needed dollars to these countries' conservation budgets simply does not enter the picture.

Apart from the unreal legacy of Walt Disney - the creation of "charismatic megafauna" with endearingly human characteristics and the sweetest of natures - the notion of killing has become repugnant to a large proportion of urban-dwelling Westerners who would rather go hungry than kill a chicken for the pot. Add to this the pseudo-legal concept of "animal rights" and we have a large influential and affluent section of Western society who will not countenance any management programme based on sustainable utilization involving culling as a means of balancing available habitat and the amount of game it can accommodate while hunting, needless to say, is utterly beyond the pale. Professor Marshall Murphree of the University of Zimbabwe, Chairman of the IUCN/SCC Specialist Group on Sustainable Use of Wildlife Species, made the point that Western attitudes are essentially segregationist, separating natural areas and wildlife from people, largely because that is how they live. The reality here in Southern Africa is different: there cannot be an exclusive division between our natural areas and the rural peasantry. We have already heard the clamourings in this country about the land-hungry peasant gazing wistfully through the fence of the nature reserve where the affluent indulge themselves in luxury, denying him desperately needed firewood and grazing for his meagre herds. Conservation strategy therefore must be "integrationist" embracing and accommodation the rural peasant with tangible benefits to him.

It is notable that Zimbabwe's CAMPFIRE programme derives 64 % of its income through elephant hunting; Botswana's experience is similar, with elephant hunting yielding more income than game viewing. Setting aside natural areas as game reserves and relying on state funding, without direct benefit to the local peasantry, is a thing of the past. If the peasant is to be denied the land, he must have alternative compensation by way of job opportunities or through shared allocation of revenues. Game-viewing alone does not yield sufficient revenue and without a market for ivory, thanks to CITES, it is now generally accepted that the real income producer is hunting. A single hunting party will spend far more than busloads of game-viewing tourists, requires less in terms of developed infrastructure and accommodation facilities, yet is more intensive in terms of providing employment opportunities for camp staff, trackers, skimmers and so on. Trophy hunting also provides a welcome source of meat for local populations. In keeping with the principle of sustainable utilization as the most viable conservation strategy, scientists and conservation agencies recognize hunting as an essential element of conservation.

The symposium therefore fully endorsed the role of hunting in future conservation strategy. To those critics who oppose hunting as cruel, the point was made that if conducted in a competent ethical manner, hunting is far less cruel than abattoir slaughtering of domestic animals; as stated by Dr John Hanks of WWF-SA, anti-hunters are a far greater threat to conservation than hunters. The case for culling in the interests of biodiversity conservation was put by Dr Anthony Hall-Martin of the National Parks Board. Those who oppose culling, particularly of elephant, appear wilfully ignorant of the consequences of excessive habitat destruction and are naive in their belief that culling can be avoided by relocating surplus elephant. Apart from the sheer cost of capturing and physically transporting large numbers of elephant, where does one place them?

The suggestion that elephant numbers could be held in check by contraception, even if feasible, would not offer a solution in terms of sustainable utilization. With no surplus elephant to hunt or cull, an essential source of revenue would be lost.

The frustration experienced by Southern Africa's scientists and conservation experts is profound. Well-meant but grossly uninformed international opinion is undermining and thwarting the efforts of the very people whose knowledge and experience offer the only viable solutions to conserving Africa's wildlife and natural areas. The media focus on the pressure groups and their emotive, publicity-seeking propaganda and give scant attention to the scientists and environmental experts who speak with true authority. And the public, led by the nose by the media and the entertainment industry, lavish money and support on various green movements and animals' rights organisations who are more interested in posturing, publicity and swelling their own coffers than in the hard, unglamorous, time-consuming task of achieving real results in conserving what is left of Africa's wildlife and natural environment. Countering emotional propaganda with hard facts and cool reason is never easy. It can take pages of rational

argument to discredit and dismiss one simple, emotive slogan. The media seldom have the time or the inclination to digest all the facts necessary to arrive at the truth - or to publish them. We in this country have not yet been exposed to the fully fury of the anti-hunting movement, but it is gratifying that as hunters, we are in good company with Southern Africa's scientists, environmentalists and conservation agencies all sharing the view that hunting and conservation go hand in hand.

A voice barely heard in the debate is the real African viewpoint. Who, they ask, are these urban, middle class Westerners to impose their essentially Eurocentric attitudes on Africa?

The African has no problems at all with hunting or culling, morally or from any other point of view: is this simply a new, subtle form of Western paternalism, once again trying to tell Africans what is good for them? Apart from minerals and limited agricultural produce, Africa does not have much to offer the rest of the world. But it does have one priceless, unique asset - its wildlife and natural environment. As Professor Murphree says, if we have something the rest of the world doesn't, let's sell it to them. A major task that lies ahead is to convince our local populace and the rest of the world that if Southern Africa's wildlife and natural areas are to be conserved, we have to do it our way.

Ian Lehr, Associate Editor,
Magnum 7/95. South Africa.

Buejakt på elefant. Enkelte afrikanske lande, specielt i det sydlige Afrika, har en stor og økende elefantbestand. det er derfor både nødvendigt og forsvarligt at nedlægge en del elefanter hvert år. Pengene for de få elefantlicenser som lægges ud for salg går hovedsageligt direkte tilbage til brug i vildtforvaltningen og i lokalsamfundet. Denne elefant blev nedlagt med en enkelt pil. pilen gik først igennem et ribben før den gennemtrængte hjertet. Pilen blev senere fundet i elefantens bækken (pelvis). (Foto: Dr. Adrian de Villiers).

Hvordan buestrengen til tidligere tiders buer, så som vikingernes, var fremstillet er i dag stort set ukendt. Vikingernes buestreng var sandsynligvis lavet af hør eller hamp. Går vi endnu længere tilbage i historien, eller til andre verdensdele, var buestrengen fremstillet af både råhud, sener, diverse plantefiber (f.eks. sisal), silke og så videre. Moderne buestreng fremstilles af Dacron, Fast-Flight eller lignende.

I England blev The Ancient Company of Longbowstringmakers dannet i 1416 i London. De enkelte lærlinge begyndte når de var omkring 8 år gamle, og normal lærlingetid var omkring 10 år ! Som kuriositet kan nævnes at det for både buemagere, pilemagere og strengmagere var forbudt at arbejde om natten, da dette ville give dårlig håndværksmæssig kvalitet.

En god buestreng skal være stærk, glat og absolut uelastisk. Det er buens styrke der afgør hvor stærk strengen skal være. En gammel regel siger at buestrengens styrke skal være fire (4) gange buens styrke - det vil sige at en 50 lbs bue skal have en streng, der kan klare 200 lbs træk. Under fremstillingen af strengen opnås dette ved at finde frem til strengmaterialets (de enkelte tråde) brudstyrke, og derefter dividere buestrengens totale styrke med strengmaterialets brudstyrke. Derved finder man frem til det antal tråde der skal bruges til den færdige buestreng. En 200 lbs buestreng divideret med en brudstyrke på 10 lbs vil f.eks. give en buestreng med 20 enkelttråde.

Der findes flere forskellige typer af buestreng. De ældste former er som tidligere nævnt for længst gået i glemmebogen. Maurice Thompson (1879) roser den flamske buestreng som den bedste type af traditionelle buestreng, det samme gør de fleste af dagens forfattere. Personligt kan jeg bedst lide den flamske buestreng først og fremst fordi den efter min mening er stærkere end de fleste andre strengtyper, yderligere er den traditionel og klassisk og med et tofarvet strengmateriale er den definitivt den flotteste.

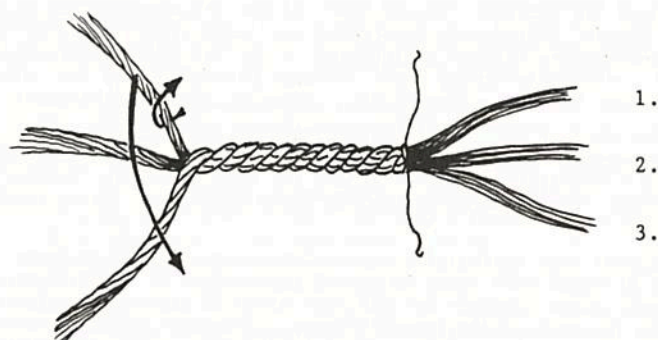
En buestreng er egentlig ikke andet end et tyndt reb. Et reb betegnes som toslået eller treslået, når det er snoet af henholdsvis to eller tre kordeler - det vil sige to eller tre snore, der hver for sig er snoet af det fibermateriale som rebet består af.

Den flamske buestreng fremstilles af to eller tre kordeler, hver bestående af f.eks. 5 tråde (antal tråde tilpasses kravet til strengens totale styrke).

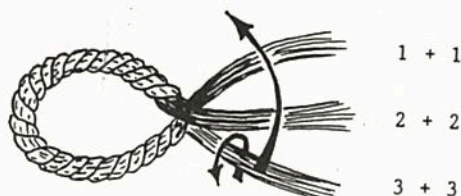
To spiker, tapper eller lignende sættes fast i et brædt med en afstand der tilsvarende cirka 1/3 af buens længde (nock til nock). Det antal tråde der skal bruges til hver kordel trækkes rundt om de to spiker. Trådene gnides med bivoks og skæres derefter over i begge ender og lægges til side. Dette gentages en eller to gange til, alt efter om man ønsker en buestreng med to eller tre kordeler. Hver enkelt kordel (samling med tråde) tyndes i enderne med en skarp kniv og gives derefter en ekstra gnidning med bivoks.

Med et stykke ståltråd eller lignende samles kordelerne (på tegningen tre kordeler) i et punkt cirka 20 - 25 cm. fra den ene ende. Med højre pegefinger trykkes samlingspunktet med ståltråden ned mod underlaget (f.eks. et bord, låret eller lignende), og den fjerneste af de tre korte kordelender - på tegningen angivet med nr. 1 - fattes tæt ved samlingspunktet med venstre tommel- og pegefinger, og snos et par omdrejninger væk fra en selv, og lægges derefter tværs over de to andre kordeler ind mod en selv. Her fastholdes den under den finger, der i forvejen holder på samlingspunktet. Så kommer turen til den næste kordel - på tegningen angivet med nr. 2. Den snos tilsvarende og lægges over de to andre, stadig i retning af en selv. Derpå snos og tværlægges den sidste kordel - på tegningen angivet med nr. 3.

Derefter drejes samlingspunktet og kordelenderne tilbage til udgangspositionen, og arbejdet fortsættes, hele tiden i samme rækkefølge og samme retning med tværlægning, der som beskrevet er den modsatte af snoningsretningen.

Efterhånden dannes der et kort stykke reb, og når dette er blevet 7 - 10 cm. langt (alt efter hvor stor løkke man ønsker), udglatter man de tre kordelender, og sørger samtidig for at deres tråde ligger parallelt i hver kordel. Ståltråden fjernes, og de to ender af rebstykket lægges sammen. Det er vigtigt, at dette gøres, så de frie ender hver for sig svarer nøje til den ende, de lægges sammen med (her er det selvsagt en fordel at bruge forskelligt farvede tråde).

Når sammenlægningen er sket, fattes det nærmeste sæt kordeler (3+3) og snos et par omdrejninger, men denne gang i modsat retning. Man trykker nu samlingspunktet ned mod underlaget med venstre pegefinger, og snor med højre tommel- og pegefinger. Der snos i retningen ind mod en selv, og der lægges på tværs bort fra en selv.

For hver gang man har snoet og tværlagt de tre kordelpar, strammes hvert kordelpar lidt, så strengen bliver jævn og ensartet - samtidig kan man adskille de lange kordelender ved at lade dem løbe gennem fingerne. Såfremt man ønsker en løkke i den anden ende af buestrengen vendes strengen efter at man har snoet 5 - 10 cm. efter at den sidste tilspidsede ende er snoet ind i strengen, og samme procedure gentages i modsatte ende. Det kræver imidlertid en hel del erfaring at kunne beregne korrekt længde på de enkelte tråde for at et sådant resultat skal blive vellykket. På mine glasfiberlaminerede lang- og recurvebuer laver jeg løkke i begge ender af strengen, men til mine heltræ buer tvinder jeg bare hele strengen og binder en knude i enden. Dermed får jeg en buestreg med en løkke (eller øje) som passer til buens øverste nock, mens at

jeg fæster strengens anden ende til det nederste buebens nock med et tømmerstik.

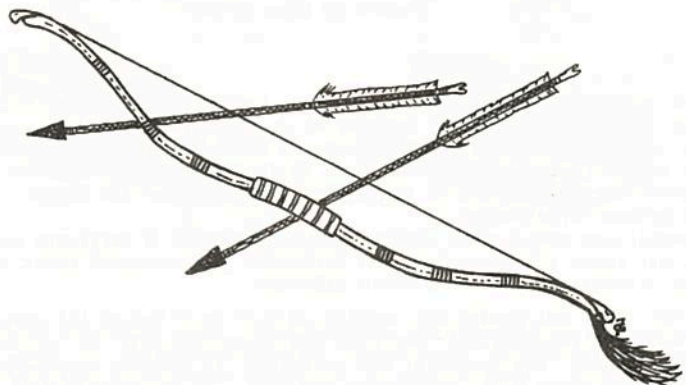

Når strenglængden er justeret og passer til buen lægges en bevikling (serving) cirka midt på buestrengen. Beviklingen bør være omkring 20 cm. lang og placeres på det sted på buestrengen der er mest udsat for slitasje - d.v.s. der hvor pilen lægges på strengen, strengen gribes og hvor strengen evt. slår ind mod bueskyttens beklædning m.m. Nockpunktet laves som en knude ved hjælp af en vokset tråd, eller tråd indsat med lim (f.eks. Superlim). Strenghøjde og placering hører ind under trimming af buen, og skal ikke behandles her - husk bare på at for de traditionelle buers vedkommende er disse to ting det eneste der skal trimmes for at få en velskydende bue. Såfremt du selvsagt klarer at mestre disse buetyper.

En god og velplejet buestreng holder i flere år, naturligvis afhængig af hvor ofte den bruges, men det er ikke unormalt at den holder i op til 10 år eller mere.

Strengen vedligeholdes ved at gnide den med bivoks (eller en af de moderne streng voks typer), en gang i måneden er mere end nok for de fleste bueskytters vedkommende. Bliver servingen slidt før selve strengen viser tegn på slitasje er det bare at fjerne den og lave en ny. Når selve strengen begynder at vise tegn på slitasje, flosse eller at enkelte af trådene er slidt over bør den udskiftes hurtigst muligt.

Brister strengen under skydning med buen, er der stor sandsynlighed for at buen knækker samtidig og/eller at bueskytten kan få mere eller mindre alvorlige skader.

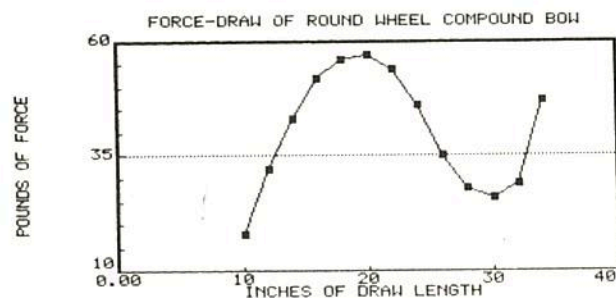

Jagt med bue og pil har været den simpleste form for sport der fandtes. Alt hvad du behøvede var en recurve- eller langbue, et kogger fuld af cedar pileskafter påsat faner af kalkunfjer og forsynet med en broadhead, der var let at slibe for hånd, en læderhandske og noget land med vildt.

I dag skal du stadig have området med vildt, men ud over det, er der siden sidst i sekstiårene sket dramatiske ændringer inden for buejagten. Gå ind i en hvilken som helst velassorteret bueforretning i dag, og dine sanser vil blive bombarderet af en endeløs række af high-tech buer, pile, skaftee, broadheads og diverse tilbehør.

For den "grønne" jæger, eller riffeljægeren der ønsker at have fordel af de specielle jagttider og andre fordele der er tilgængelige for buejægeren fra kyst til kyst (i USA, Red. anm.), kan udvælgelsen af den første compoundbue være skræmmende. Men der er håb. Bare tænk på initialordet KISS (Keep It Simple, Stupid).

Kabel- og hjulsystemet på en compoundbue giver dig to mekaniske fordele over traditionelle recurve og langbuer. Hovedfordelen er at compoundbuen vil "slappe af", når den er trukket helt tilbage til fuldt træk. En compoundbue med en trækvægt på 60 lbs og en lettoff på 60 % af trækvægten, giver et tryk på 60 lbs på dine fingre, når strengen trækkes halvt tilbage. Denne 60 lbs spidsvægt bliver langsomt reduceret efterhånden som strengen trækkes ud over halvvejspunktet til fuldt træk, hvor du nu kun holder 24 lbs af strengtrykket på dine fingre. En traditionel bue kan ikke gøre dette.

Fordi du kun holder 24 lbs i stedet for 60 lbs, kan du sigte længere tid på målet uden at anstrenge dine muskler, hvilket betyder at du vil skyde mere præcist.

De fleste compoundbuers trækvægt kan justeres inden for en 15 lbs skala, og de mest populære og solgte buer ligger mellem 55 og 70 lbs. Et sted der imellem ligger den bedste trækvægt for hovedparten af buejægerne. Præcist hvor din ligger, er noget du må finde ud af gennem skydetræning.

Den gennemsnitlige compoundbue skyder pilene omkring 10 % hurtigere end de traditionelle buer, alt taget i betragtning. Den forhøjede pilehastighed giver bedre gennemtrængning på vildtet, og også en fladere pilebane.

Buejægeren har flere muligheder med henblik på dele og tilbehør til compoundbuen. Nogle ting kan være fordelagtige, men hvis man vælger det ene, må man som regel give afkald på noget andet. Tag eksemplet med buevægten. På moderne compoundbuer vil du have valget mellem runde hjul, halvcam og cam hjul. Cam og halvcam hjul vil give dig lidt højere pilehastighed end runde hjul, men de runde hjul er behageligere at trække, og er generelt de letteste at skyde præcist med. For begyndere og de fleste tree-stand jægere er runde hjul vejen frem.

Der findes to strengtyper. Den ældre Dacron streng, der er forbundet til hjulene via et metal "teardrop" system, og den mere moderne Fast-Flite streng, der direkte er på-

-sat hjulene. Fast-Flite systemet er langt overlegent, er mere modstandsdygtigt over for ujævnheder og stræk, og giver en forøget pilehastighed.

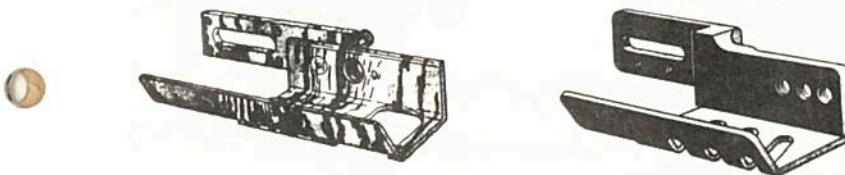
I en verden af seriøse buejægere er slagordet i øjeblikket "pilehastighed". Mange af disse jægere prøver at vride hver fod per sekund ud af deres buer, uanset konsekvensen. Dette fordi man ønsker så flad en pilebane som muligt. Men for de fleste buejægere og specielt for tree-stand buejagt spiller også andre faktorer ind.

Bortset fra hjul- og strengtype, er der to hovedfaktorer der har effekt på pilehastigheden. Vægten af pileskaftet, faner,nock, adaptor og broadhead og buevægten. Lad os tage trækvægten først. Ofte føler nogle begyndere sig som en pyse, hvis de ikke bruger buer med meget høj trækvægt. Det er præcist som riffeljægeren der ønsker at skyde med en .338 uden at kunne håndtere rekyl, men køber en alligevel. Nøjagtigheden vil blive taberen i begge tilfælde, og en nøjagtig placeret pil er hvad buejagt drejer sig om.

For at vælge den korrekte trækvægt, lav da følgende test: I stående stilling, hold din compoundbue i udstrakt arm. Træk nu langsomt strengen tilbage til fuld træk. Hvis det er nødvendigt at jukse, ved f.eks. at løfte buearmen op i lodret stilling, er buevægten for høj for dig. Lav nu samme test siddende, som du ville gøre i en tree-stand og også i knælende position. Det er meget vigtigt at du kan trække din bue med et minimum af ekstra kræfter, selv i unormale stillinger. Enhver unødig bevægelse vil med sikkerhed skræmme vildtet langt væk. Så jo mindre bevægelse desto bedre. Og jo længere tid du kan holde buen spændt, desto længere kan du vente til du kan afgive et godt skud.

Lad os nu se på pilevægten og vores ven pilehastigheden. Den letteste måde at reducere pilevægten på, og derved øge hastigheden, uden at skifte til et andet pilemateriale eller design, er at afkorte pilelængden. Hvordan gør vi nu det? Alle buejægere har en ideal træklængde. Dette er længden af pilen, når du bruger et standard bue set-up. Du kan måle din træklængde ved at holde din buearm strakt ud fra kroppen, med knyttet hånd. Ved at trække en snor stramt mellem det modsatte hjørne af din mund og til det sidste led på din buearms tommelfinger, og måle længden af snoren mellem disse to punkter.

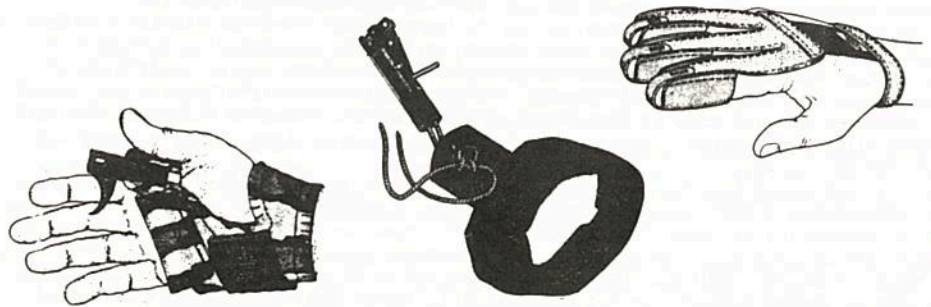
Ved at forkorte din træklængde, og derved reducere længde og vægt af pilen, kan du installere et overdraw på din bue. Et overdraw er en enhed der tillader pilen at blive trukket et ekstra stykke tilbage på pilehylden mod din krop. Dette tillader dig at bruge en kortere og dermed hurtigere pil.

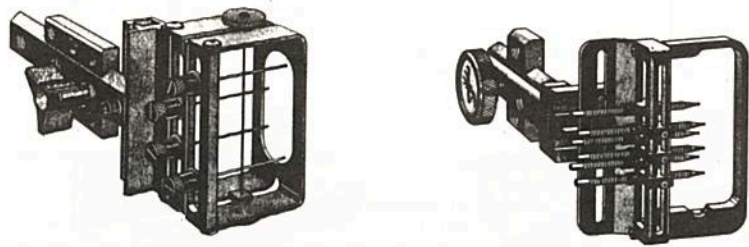
Igen skal der gives afkald på noget. Buer udstyret med overdraw er sværere at skyde præcist med end buer til standard pilelængde. Dette fordi så godt som alle er tilbøjelige til at dreje eller vride deres fingre ved slippet så meget, at det er så godt som et krav, at der bruges mekanisk release i stedet for fingerslip. Ved at skyde en lettere pil, ved samme buevægt, forøges vibrationerne måleligt, samtidig med at støj og stress forøges.

Mekanisk release afløser fingre og skydehandske, og er et perfekt valg for alle buejægere. En release sættes på strengen præcist samme sted gang på gang, og slipper bue-

strengen ensartet via en aftrækker. Dette resultere i et mere jævnt slip end nogen fingerskytte kan håbe på. Så godt som alle konkurrenceskytter bruger release, hvilket er grunden til deres store nøjagtighed. Ved brug af fingerslip, kræves betydelig mere øvelse, men det er også en dræbende teknik. Dit valg.

De fleste compoundskytter har en eller anden form for sigte, af den simple grund at træfsikkerheden bliver større. Der er to typer at vælge imellem (når der ses bort fra Aimpoint. Red. anm.). Trådkorssigtet er som navnet siger en enkelt lodret tråd for af-drift, og et antal vandrette tråde for afstand. Pin-type sigtet består af et antal pinde til markering af forskellige afstande. Begge typer er perfekte. Vær dog sikker på når du vælger, at sigtemidlerne er udført så de kan holde. De skal være lette at justere og bestå af et minimum af skruer og andre dele der kan gå løs eller brække af ved konstant brug. Af pintype sigterne kan jeg bedst lide Saunders T-Dot pin inserts. Disse fluorescent plastic spids inserts er mere lysfølsomme end metal pinde, og gør det lettere at se ved kritisk lave lysforhold i skygge og skyet vej. Meprolight's tritium sigte pinde gør det ud for det samme.

Jeg foretrækker også at have et peep sigte monteret i min buestreng. Peep sigter på en bue virker på samme måde som på en riffel, og kan øge nøjagtigheden betydeligt ved at tvinge dig til at ankre strengen til det samme punkt hver gang. Imidlertid kan det være svært at se igennem ved dårlig belysning, så jeg har boret mine ud så meget som muligt. De virker godt med såvel pintype som trådkors sigter, men de duer ikke alene.

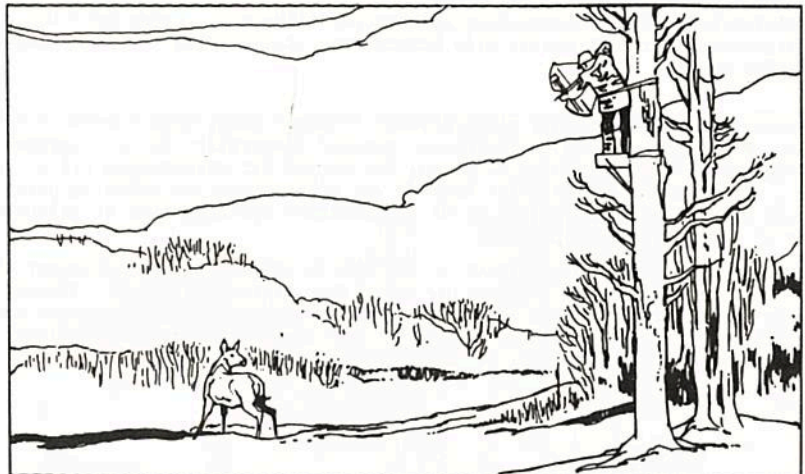
Pilehylder er en uundværlig del. Der findes en million og en på markedet i tre standard typer: shoot-through, springy og cushion plunger (glem disse billige plastic hylder der kommer med nogle buer.). Hver af typerne har deres for og bagdele. Shoot-through typen består af to lodrette pinde til at placere pilen på. Da fingerslip har en tendens til at vride pilen, er denne type bedst til release. Igen KISS. Brug kun hårdført

bygget pilehylder med simple justerings muligheder, og få dele der kan brække af og rasle løs.

De fleste buejægere har et kogger monteret på buen, for at forenkle transporten af pile. Det er vigtigt at buekoggeret er sikkert fastgjort, ellers vil det vibrere ved skuddet og derved nedsætte nøjagtigheden. Du kan også bruge et ryg- eller hoftekogger men der er en ting du skal være opmærksom på. Hvis du skal op i en tree-stand må du tage koggeret af, og hænge det på en gren. Gør livet let for dig selv. Brug et buekogger.

At vælge en compoundbue behøver ikke at være et problem. Alle hovedproducenterne tilbyder top kvalitetsbuer nu til dags. hos din lokale bueforhandler skulle du være i stand til at afprøve flere forskellige buer før du køber. Denne "test kørsel" vil få dig til at føle forskellen på buerne og hjælpe dig til at købe den du føler er bedst. Det kan blive en tidskrævende proces, men det er umagen værd. Resultatet vil blive en bue du er fortrolig med, der skyder godt og vil tilfredsstille dig i mange år.

Bob Robb. Field & Stream , Sep. 1992.
Oversat af H.L. Andersen, FADB 1993.

Sidste sommer deltog jeg i et High-Speed film project sponsoreret af Easton, der skulle analysere buen og pilens dynamik under et skud.

8 bueskytter, der brugte udstyr fra enkle recurvebuer til 90 lbs compoundbuer, både fingerslip og release, aluminium og carbonpile, skød et totalt antal af 80 pile foran et specielt 16 mm kamera, der brugte en 400 fod filmrulle på 4 sekunder - en hastighed på ca. 7000 billeder pr. sekund. Efter optagelserne blev filmen overført til et videotape for lettere gennemsyn. På denne video er den forløbne tid mellem slip af strengen til pilen er klar af buen forlænget til mere end 6 sekunder, hvilket tillader en indgående analyse af skuddet. Videoen åbner op for nogle interessante observationer.

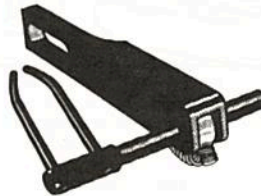
En af observationerne vi gjorde, henfører til flexibiliteten af udstyret. Efter et skud "dansede" strenge og kabler vildt. Limbs, sigte, cable guards, ja selv nogle af håndgrebene bevægede sig som gummi. Også hjulene på nogle af buerne bevægede sig fra side til side. På en af buerne opførte stål overdraw armen sig som et blad i vinden. På kraftigt opstrammede buer så det ud til, at nævnte vibrationer forsvandt hurtigere. Det må understreges at buer bør skydes på toppen af deres vægtgrænse, at alle skruer er spændt, og flexible dele er limet fast. Når alt holdes så stramt som muligt, bliver vibrationerne reduceret.

For skytter der bruger fingerslip, gennemgår pilen en 3 trins cyklus før den kommer fri af buen :

- 1). Strengen slippes af fingerne og trykker halen af pilen til venstre (hvis skytten er højrehåndet), hvilket bevirker at pilekroppen (skaftet) buer ind til højre.
- 2). Strengen driver pilen fremad, og pilekroppen (skaftet) buer skarpt til venstre og svinger en tomme eller mere bort fra pilehylden. (Det forreste af pilen forbliver i kontakt med pilehylden i en længde af kun ca. 6 tommer).
- 3). Når pilen forlader strengen, buer pilekroppen tilbage til højre og svinger venstre om pilehylden. Korrekt spinet pile kommer enten totalt klar af pilehylden eller strejfer den let.

Ved skydning med release, bøjer pilen primært i lodret plan, ofte i en krusende "S" bevægelse. Mønsteret er ikke så overdrejet som med fingerslip, da det begyndende tryk fra strengen sker i centerlinjen af pilen, der derved får pilekroppen til at bue op. Derefter, når strengen driver pilen fremad, vil pilekroppen bue nedad og pilen vil slange sig over pilehylden. Pile afskudt med realease springer ikke af pilehylden, som strejfes af fanerne, når de passerer.

Den gængse opfattelse har altid været at man skulle bruge en flipper/plunger eller springy rest (pilehylde) til fingerslip, og en shoot-through rest til release. Videoen underbygger dette argument. Den viser, at pile afskudt med fingerslip bøjer godt ud omkring flipper resten og sikre god afstand. Pile afskudt med release, pulserer lodret og glider behændigt gennem armene på shoot-through resten.

Hvad sker der så når du ignorerer disse konventionelle regler ? På videoen brugte flere skytter flipper/plunger og springy rests når de skød med release, og fordi pilen bliver i kontakt med pilehylden i dens fulde længde, slår fanerne ind i pilehylden. Not good !

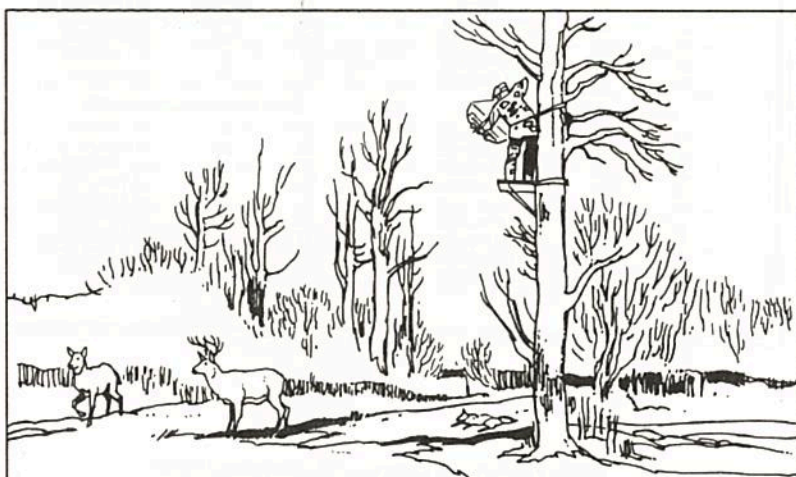
Værre bliver det, når der bruges en shoot-through rest og fingerslip. Jeg gjorde dette en enkelt gang. Når pilen gennemfører trin 2. af sin bøjnings cyklus, rammer fanerne faktisk yderspidsen af pilehylden, og passerer ikke gennem den som den skal. Derfor fungerer shoot-through rest ikke godt ved fingerslip.

Den lodrette bøjning af release afskudte pile presser pilehylden nedad, så det lodrette tryk er det kritiske justeringspunkt for pilehylden. Med fingerslip er det vandrette tryk mere kritisk.

Jeg tror dette delvist forklarer, hvorfor hovedparten af release afskudte pile er støjende. Kontakten mellem pil og pilehylde frembringer støjen. Som videoen viser, glider pilen i sin fulde længde på pilehylden, så hanefjeren ofte rammer toppen af pilehylden. For at modvirke dette skalnockens position placeres præcist, så hanefjeren vil passere over pilehylden. Denne skal også placeres så højt at man undgår at pilen banker ned i hylden.

Mange bueskytter siger at man ikke kan skyde præcist med overdraw og fingerslip, fordi overdraw armen forstærker eventuelle skydefejl. Jeg er ikke overbevist om at dette er problemet. Jeg afskød to pile med fingerslip og overdraw, og for begges vedkommende var de kun i deres 2. bøjningstrin da fanerne ankom til pilehylden og ramte denne heftigt. Jeg ser ingen måde at undgå dette på, fordi pilen knapt nok har forladt strengen, når fanerne rammer pilehylden. Den har ikke tid til at gennemføre trin 3. Jeg formoder at dette er grunden til at skytter der bruger fingerslip mener, at overdraw er mere kritisk.

Dwight Schuh. Sports Afield, Jan. 1992.
Oversat af H.L. Andersen, FADB 1992.

TRAJECTORY TABLE

Estimated Range In Yards	True Range In Yards	5yd. Miscalculation In Yardage Causes Error in Impact Of:	Estimated Range In Yards	True Range In Yards	5yd. Miscalculation In Yardage Causes Error in Impact Of:
Initial Arrow Velocity = 160 FPS			Initial Arrow Velocity = 240 FPS		
15	20	-6.1 INCHES	15	20	-1.9 INCHES
20	25	-8.4 INCHES	20	25	-3.1 INCHES
25	30	-10.6 INCHES	25	30	-4.2 INCHES
30	35	-12.9 INCHES	30	35	-5.2 INCHES
35	40	-15.2 INCHES	35	40	-6.3 INCHES
40	45	-17.9 INCHES	40	45	-7.3 INCHES
45	50	-20.0 INCHES	45	50	-8.3 INCHES
50	55	-22.6 INCHES	50	55	-9.4 INCHES
55	60	-25.3 INCHES	55	60	-10.5 INCHES
Initial Arrow Velocity = 180 FPS			Initial Arrow Velocity = 260 FPS		
15	20	-4.5 INCHES	15	20	-1.4 INCHES
20	25	-6.4 INCHES	20	25	-2.5 INCHES
25	30	-8.2 INCHES	25	30	-3.4 INCHES
30	35	-9.9 INCHES	30	35	-4.3 INCHES
35	40	-11.8 INCHES	35	40	-5.2 INCHES
40	45	-13.6 INCHES	40	45	-6.1 INCHES
45	50	-15.5 INCHES	45	50	-7.0 INCHES
50	55	-17.4 INCHES	50	55	-7.9 INCHES
55	60	-19.5 INCHES	55	60	-8.8 INCHES
Initial Arrow Velocity = 200 FPS			Initial Arrow Velocity = 280 FPS		
15	20	-3.4 INCHES	15	20	-1.0 INCHES
20	25	-5.0 INCHES	20	25	-1.9 INCHES
25	30	-6.4 INCHES	25	30	-2.8 INCHES
30	35	-7.9 INCHES	30	35	-3.6 INCHES
35	40	-9.3 INCHES	35	40	-4.4 INCHES
40	45	-10.8 INCHES	40	45	-5.2 INCHES
45	50	-12.3 INCHES	45	50	-5.9 INCHES
50	55	-13.9 INCHES	50	55	-6.7 INCHES
55	60	-15.5 INCHES	55	60	-7.5 INCHES
Initial Arrow Velocity = 220 FPS			Initial Arrow Velocity = 300 FPS		
15	20	-2.6 INCHES	15	20	-0.7 INCHES
20	25	-3.9 INCHES	20	25	-1.6 INCHES
25	30	-5.2 INCHES	25	30	-2.4 INCHES
30	35	-6.4 INCHES	30	35	-3.1 INCHES
35	40	-7.6 INCHES	35	40	-3.7 INCHES
40	45	-8.8 INCHES	40	45	-4.4 INCHES
45	50	-10.0 INCHES	45	50	-5.1 INCHES
50	55	-11.3 INCHES	50	55	-5.8 INCHES
55	60	-12.6 INCHES	55	60	-6.5 INCHES

Kilde: Dave Holt - Balanced Bowhunting (1988)

Kinetic Energy Table

		ARROW WEIGHT													
		400	425	450	475	500	525	550	575	600	625	650	675	700	
ARROW SPEED	170	25.7	27.3	28.9	30.5	32.1	33.7	35.3	36.9	38.5	40.1	41.7	43.3	44.9	
	175	27.2	28.9	30.6	32.3	34.0	35.7	37.4	39.1	40.8	42.5	44.2	45.9	47.6	
	180	28.8	30.6	32.4	34.2	36.0	37.8	39.6	41.4	43.2	45.0	46.8	48.6	50.4	
	185	30.4	32.3	34.2	36.1	38.0	39.9	41.8	43.7	45.6	47.5	49.4	51.3	53.2	
	190	32.1	34.1	36.1	38.1	40.1	42.1	44.1	46.1	48.1	50.1	52.1	54.1	56.1	
	195	33.8	35.9	38.0	40.1	42.2	44.3	46.5	48.6	50.7	52.8	54.9	57.0	59.1	
	200	35.5	37.8	40.0	42.2	44.4	46.6	48.9	51.1	53.3	55.5	57.7	60.0	62.2	
	205	37.3	39.7	42.0	44.3	46.7	49.0	51.3	53.7	56.0	58.3	60.7	63.0	65.3	
	210	39.2	41.6	44.1	46.5	49.0	51.4	53.9	56.3	58.8	61.2	63.7	66.1	68.6	
	215	41.1	43.6	46.2	48.8	51.3	53.9	56.5	59.0	61.6	64.1	66.7	69.3	71.9	
	220	43.0	45.7	48.4	51.1	53.7	56.4	59.1	61.8	64.5	67.2	69.9	72.6	75.2	
	225	45.0	47.8	50.6	53.4	56.2	59.0	61.8	64.7	67.5	70.3	73.1	75.9	78.7	
	230	47.0	49.9	52.9	55.8	58.7	61.7	64.6	67.6	70.5	73.4	76.4	79.3	82.2	
	235	49.1	52.1	55.2	58.3	61.3	64.4	67.5	70.5	73.6	76.7	79.7	82.8	85.9	
	240	51.2	54.4	57.6	60.8	64.0	67.2	70.4	73.6	76.8	80.0	83.1	86.4	89.6	
	245	53.3	56.7	60.0	63.3	66.7	70.0	73.3	76.7	80.0	83.3	86.7	90.0	93.3	
	250	55.5	59.0	62.5	66.0	69.4	72.9	76.3	79.8	83.3	86.8	90.2	93.7	97.2	
255	57.8	61.4	65.0	68.6	72.2	75.8	79.4	83.0	86.7	90.3	93.9	97.5	101.1		
260	60.1	63.8	67.6	71.3	75.1	78.8	82.6	86.3	90.1	93.8	97.6	101.3	105.1		
265	62.4	66.3	70.2	74.1	78.0	81.9	85.8	89.7	93.6	97.5	101.4	105.3	109.2		
270	64.8	68.8	72.9	76.9	81.0	85.0	89.1	93.1	97.1	101.2	105.2	109.3	113.3		

Kilde: Dave Holt - Balanced Bowhunting (1988)

FINLANDS TURISTKONTOR

Harry Sevaldsen
Grefsenkollvn 9 A
0490 Oslo

Oslo
3.7.95

Bue og pil jakt i Finland

Jeg henviser til vårt telefonsamtale i forrige uke angående bue og pil jakt i Finland.

Regler

Når det gjelder regler for viltjakt med bue og pil, kan man generelt sett si at samme regler gjelder her som for hagle. I Finland er det lov å jakte på småvilt. Man har egne regler for bues styrke (180 Newton?). Pilen må være anpasset til jakt.

Jaktkort/tillatelse

Det forutsetter at man har norsk jaktkort. På grunnlag av det kan man søke etter et finskt jaktkort. Dette kan man gjøre ved å ringe til *Metsästäjien Keskusliitto* ("Sentrallforbund for jakt"). Telefon fra Norge er 095-358-0-8777 677 eller 095-358-0-507 4566. Deretter må man få tillatelse til å drive jakt med bue og pil. Dette får man best ved å henvende seg til *Bue og pil Senteret* i Janakkala med telefonnummer 095-358-17-687 0077.

Organiserte turer

Dette senteret har en 3-dimensjonal bane for trening og arrangerer organiserte turer inkludert hunder, evt. utstyr, overnatting osv. De kan anbefales spesielt for fasanjakt.

Som jeg antydte i telefon, er ikke jakt min spesialitet og dermed er det vanskelig å gi tilfredstillende informasjon om dette emnet. Men jeg har klart å spore en finskfødt man bosatt i Sverige som er en lidenskapelig jeger og som sa seg villig til å gi mer informasjon om ønskelig. Han heter *Risto Paloneva*, arrangerer jakturer og snakker utmerket svensk og finsk og kan mye om jakt. Han kan være behjelpelig i å guide/arrangere en eventuell jakttur til Finland. Han er å treffe på telefon (fra Norge) 095-46-158 30 084.

Jeg håper at dette kan være til hjelp i planlegging av mulig småvilt jakt i Finland med bue og pil. Lykke til

Med vennlig hilsen
FINLANDS TURISTKONTOR

Jaana M. Haartveit
Jaana M. Haartveit
turistsjef

PILEHYLDEN

Med overskriften PILEHYLDEN åbner vi medlemmernes eget marked for privat salg, køb og bytte af jakt og bueskydnings relaterede artikler. Medlemmerne kan som tidligere nævnt bruge indtil 50 ord pr. annonce for privat salg. Disse annoncer er gratis for medlemmer i NBJF. Såfremt du ønsker at bruge foto i din annonce koster dette kr. 15,- pr. stk. Firmaer henvises til gældende annonsepriser for Buejegeren.

BUER OG PILE TIL SALG !

Håndlavede langbuer og recurvebuer (heltræ og Bo-Tuff™ laminerede), træpile, pilekoggere og knive sælges. Priser fra kr. 1000,- (buer), kr. 50,- (pile) og kr. 500,- (knive) + porto. For bestilling ring: Gerd Jørgensen, telefon 33384774.

Medlem: Skandinaviska Gillet för Traditionella Bågbyggare.

Studiet av det nordamerikanska bågskyttet har väckt intresse hos många forskare. Kontinenten är så vidsträckt och geografiskt varierad att de indianstammar som fanns spridda på den inte utgjorde någon homogen grupp.

Deras redskap, bostäder, kläder och vapen var specialiserade för behoven och beroende av tillgängligt material i de olika geografiska områdena.

Pilbågarna hos de östra och sydöstra stammarna var i allmänhet långa, enkla stavbågar med ett rektangulärt tvärsnitt. Det var tillverkade av hickory (*Carya*), röd ceder (*Juniperus virginiana*), ask (*Fraxinus*) och locust (*Ribina pseudoacacia*) för att nämna några exempel. Mellanvästerns prärieindianer använde senförstärkta rekurvbågar av osage orange (*Maclura pomifera*), ask och horn. Västkuststammarnas bågar var breda, flata, långa, senförstärkta och gjorda av idegran (*Taxus*).

Låt oss för enkelhetens skull koncentrera oss på prärieindianerna. Dessa beridna stammar som siouxer, cheyenner, shoshoner och kråkindianer levde på de torra grässtäpporna. De var jägare och samlare, och var ofta på krigsstigen mot sina grannar.

I likhet med ryttafolk på de asiatiska stäpporna behövde dessa jägare/samlare ett vapen som var lätt, starkt, snabbt och lätthanterligt från hästryggen.

Den båge man utvecklade hade en genomsnittlig längd av 122 cm och en draglängd av 59 cm. Som nämns ovan var dessa bågar gjorda av ett flertal träslag, men man föredrog osage orange. Trädet har fått sitt namn efter Osage, en indianstam som levde vid nedre Missourifloden. De första européer som kom i kontakt med dessa indianer var fransmännen och de hade inget namn för detta träslag, utan kallade det helt enkelt Bois de Arc (bågträd), som i modern amerikanska förflackats till bowdark, ett namn som fortfarande används i vissa delar av USA.

Osage orange är ett orangefärgat träslag med en mycket hård och flexibel kärna. Ytveiden avlägsnas vanligen genom att man skrapar ner till kärnvedens första lager. Ädringen måste följas frånnock tillnock och man får inte skära igenom till nästa årsring. De flesta bågar hade ett rektangulärt tvärsnitt med en största bredd på 3,7 cm, avsmalnande till 0,5 cm vidnockarna. Många av dessa rekurvbågar var dessutom förstärkta med pålimmade senor på ryggsidan, vilket sammantaget gav en båge med formidabla egenskaper, och en dragstyrka på mellan 40 och 70 pounds.

Hornbågen som vi känner till från Asien användes också bland prärieindianerna. I motsats till de asiatiska bågar saknade indianbågar träkärna. De var tillverkade uteslutande av horn och senoe. Hornbågar var kortare än träbågar, längden varierar mellan 70 - 90 cm.

Det har varit mycket diskussion om vilka horn som använts. Allt mellan bison och långhornboskap har föreslagits. Det är uppenbart att bisonhorn är för korta. Långhornboskap är en möjlighet, men bara under den senare delen av 1800-talet. Det troligaste är att man använt horn från bergsfår eller kronhjort.

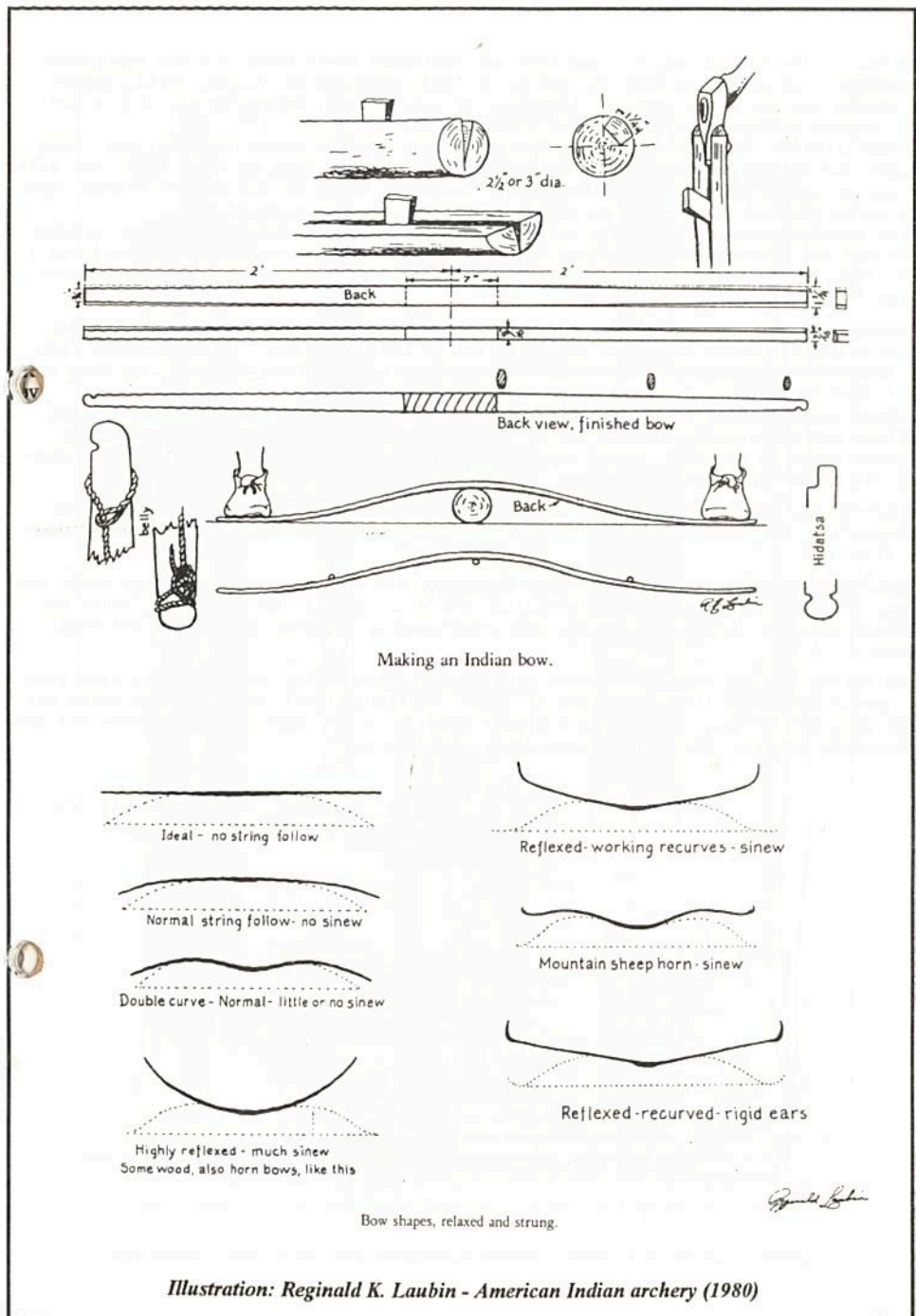
Med tanke på svårigheten att tillverka dessa bågar är det förståeligt att de var mycket eftersökta och betraktades som "stark medicin", detta trots att prov visat att dessa bågar i allmänhet var mindre effektiva än de senförstärkta träbågar.

Till bågsträngen användes tvinnad sentråd. Senorna tvinnades mellan handflatan och låret till önskad längd. Till en båge på 122 cm var det lagom med en bågsträng på 112 cm för att få rätt stränghöjd (avståndet mellan bågens buksida och strängen).

Som nämns ovan var pilarna till dessa korta bågar vanligtvis ca 58 cm långa. Pilarna tillverkades av praktiskt taget vilket träslag som helst, som fanns tillgängligt även om man tycks ha föredragit plommon, körsbär, vide och olika sorter av serviceberry (*Amelanchier*). De här träslag är kända för sin seghet, vilket innebär att pilen inte bryts om djuret flyr i besvärlig terräng efter träffen, utan antingen trycks längre in i kroppen eller böjer sig.

Den största skillnaden mellan dessa pilar och de europeiska är styrfjädrarna. De var långa (11,5 - 14 cm) og låga, medan den europeiska traditionen föreskrev korta men höga fjädrar.

Pilarna hade ofta en åskblixt målad eller inskuren i pilens längdriktning. Detta ansågs öka pilens hastighet och träffsäkerhet.

Jag har tillverkat och skjutit med både den indianska korta bågen och den europeiska långbågen, och uppskattar båda för vad de är. Indianbågarna är starka, lätta, snabbskjutande och lätta att hantera. Långbågen är också stark, behagelig att skjuta med och längden tillför en viktig faktor - stabilitet.

Stabilitet är en nyckelfaktor när det gäller att jämföra dessa båda bågtyper. Långbågens stabilitet ger den förmåga att skjuta träffsäkert, även på långa håll, men till priset av hanterlighet och skjuthastighet. Den korta bågen är ett snabbskjutande vapen för korta avstånd, inte olikt en pistol i jämförelse med ett gevär.

Ett snabbskjutande, kraftfullt kortdistansvapen motsvarade behoven hos prärieindianerna som var beroende av buffeljakt. Jakten skedde från hästryggen på nära håll och i full fart. Under dessa omständigheter kan man lätt förstå att dessa kraftfulla korta bågar till fullo motsvarade kraven.

I modern tid har indianerna fått ett rykte om sig att de skulle ha varit dåliga bågskytter och att deras bågar var primitiva och av dålig kvalitet. Erfarenheterna från så framstående bågmakare och forskare som Reginald Laubin, D.C. Waldorf, Jim Hamm och Bill Vonderhey visar att detta rykte är fullständigt ogrundat.

Många museiexemplar är förstörda på grund av felaktig strängning. Bågarna är ofta reflexa och museipersonalen som har trott att ryggsidan och omvänt har försökt att stränga bågen åt fel håll, varpå bågen har gått sönder. Man har sedan dragit slutsatsen att bågen var av dålig kvalitet.

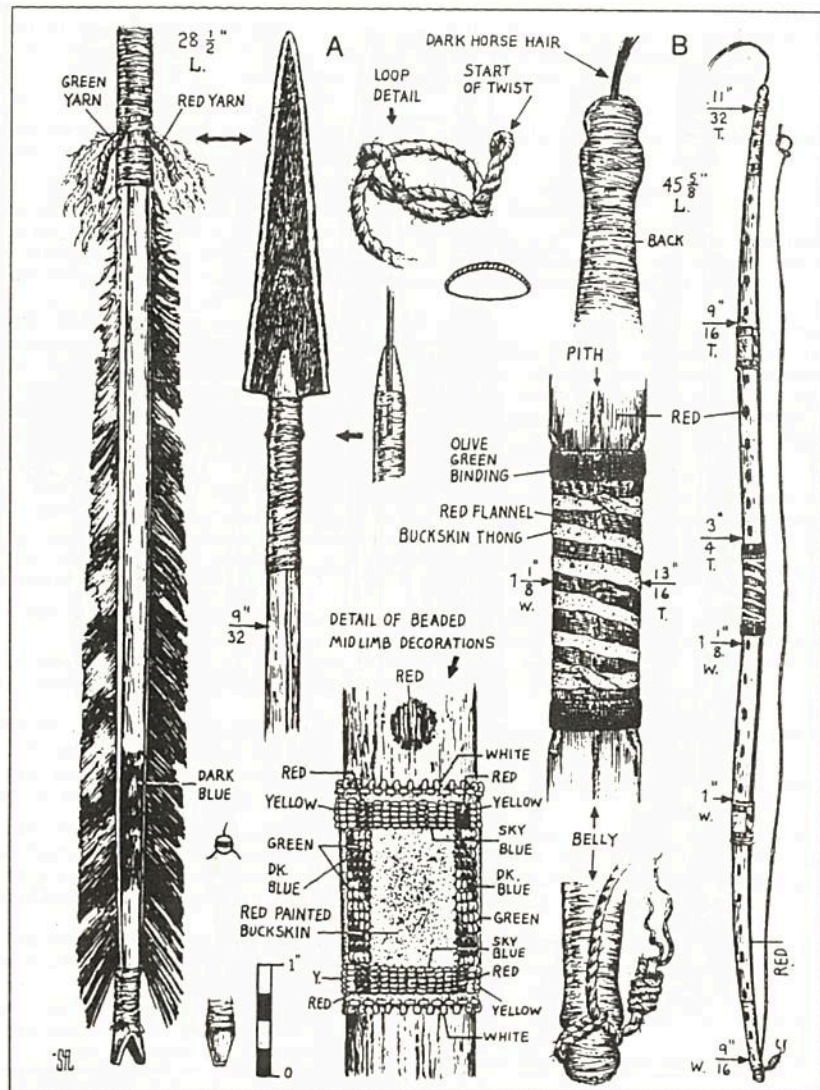
Hollywood har också bidragit till detta ogrundade dåliga rykte. Vi behöver inte här exemplifiera hur västernfilmerna nedvärderat den nordamerikanske indianen, det känner vi alla till.

Bågsträngen av sentråd kan visserligen betraktas som en svag punkt i fuktigt väder och regn. Våt sentråd förlorar sin elasticitet och blir oduglig som bågstreng. Detta var emellertid inget större problem för prärieindianerna, eftersom de levde i ett tørt klimat.

Mina källor och jag själv har funnit prärieindianernas korta, senförstärkta båge vara en ganska användbar liten båge. Den är snabb, kraftfull, lätt att handha och rolig att både göra och använda. Utförandet varierar från den enkla bågen för nybörjaren till mer utvecklade modeller för den mer avancerade bågbyggaren.

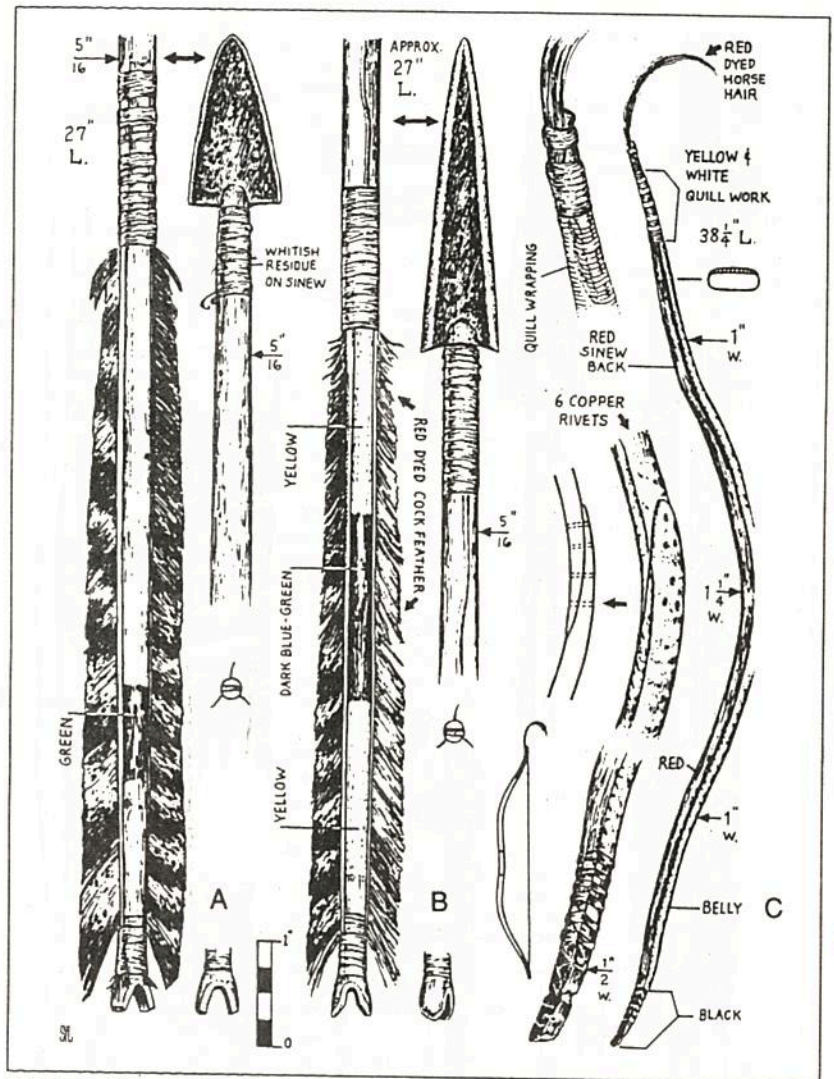
Mitchell Buchanan, Forntida Teknik 2/90.
Svensk översättning: Lasse Bengtsson.

Montana, Blackfoot or Crow: A) Arrow fletched with two hawk feathers and dark feather used as cock feather, blue, red, and green yarn wrapped with front sinew binding, original point tip broken. B) Sinew-backed chokecherry bow with pith visible in belly, belly painted vermilion red, dime-sized vermilion spots on back, beaded panels at mid-limb. (The High Desert Museum)

Illustration: Steve Alley - *The Traditional Bowyer's Bible* - Volume three (1984)

Nez Perce: A) Two turkey wing feathers with turkey tail feather as cock feather, fletching glued, no shaft grooves. B) Two turkey tail feathers and red dyed cock feather, shaft grooved. (arrows from Nez Perce National Historic Park) C) Sinew-backed sheephorn bow, limbs riveted together at grip, deep cross-hatches cut in back of horns for sinew-backing, handle was likely wool stroud cloth with buckskin lash over it. (Horner Museum, Oregon State University)

Illustration: Steve Alley - *The Traditional Bowyer's Bible* - Volume three (1984)

På grund af manglende forståelse har museumsfolk ofte givet indianernes buer og pile ry for at være simple og dårlige. Men ser vi på de historiske beskrivelser af indianernes bueskydning, er det helt klart at deres buer ikke bare var legetøj men yderst kraftige og effektive våben.

Den spanske conquistador Hernando De Soto's ekspeditions krønike (krøniken beretter om ekspeditionen i årene 1539 - 1543) fortæller :

"They (indianerne, Red. anm.) never remain quiet, but are continually running, traversing from place to place, so that neither crossbow nor arquebuse can be aimed at them. Before a Christian can make a single shot with either, an Indian will discharge three or four arrows; and he seldom misses of his object. Where the arrow meets with no armour, it pierces as deeply as the shaft from a crossbow.

iv Their bows are very perfect; the arrows are made of certain canes, like reeds, very heavy, and so stiff that one of them, when sharpened, will pass through a target. Some are pointed with the bone of a fish, sharp like a chisel; others with some stone like a point of diamond; of such the great number, when they strike upon armour, break at the place the parts are put together; those of cane split, and will enter a shirt of mail, doing more injury than when armed (wearing armour).

..... The Indians, on two occasions, killed three soldiers of the Governor's guard and wounded others, and killed a horse; and all that through bad arrangements, since these Indians, although they are archers and have strong bows and are skillful and sure marksmen, yet their arrows have no poison, nor do they know what it is.

..... The arrow shots were tremendous, and sent with such a will and force that the lance of one gentleman named Nuno De Tovar, made of two pieces of ash and very good, was pierced by an arrow in the middle, as by an auger, without being split, and the arrow made a cross with the lance."

Hernando De Soto tog en indiansk fange og lod ham demonstrere sin træfsikkerhed med buen. Indianeren gennemskød en ringbrynje fra en afstand på 150 skridt (paces).

De Soto lod ham derefter skyde mod to ringbrynjer. Pilen trængte igennem dem begge, men gennem skød dem ikke som første gang.

I begyndelsen var indianerne bange for spaniernes heste, men lærte snart at de var mere sårbare end spanierne selv. Men selv spaniere med fuld rustning (pladerustning, ringbrynje og læderkapper/læderveste foret med bomuld) blev dræbt med pileskud mod øje, mund og hals - noget der viser indianernes træfsikkerhed med bue og pil.

o Amerika udviklede buen sig forskelligt hos de forskellige stammer, og i de forskellige dele af kontinentet. I Syd Amerika fandtes (findes) der buer som af udseende kan minde om den engelske langbue og de danske fladbuer. Hos indianerne og eskimoerne i Nordamerika fandtes der buer som kunne minde om de tyrkiske, mongolske og andre asiatiske buer.

Materialerne der blev brugt til fremstillingen af buerne kunne være lige fra træ til sener, ben og horn.

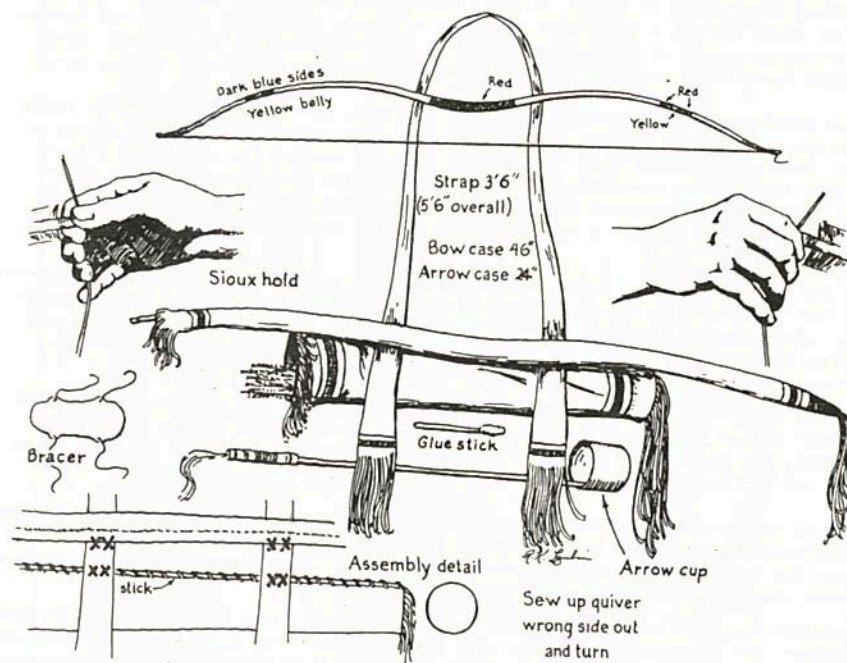
Da Sioux indianerne (Dakota/Lakota) begyndte at bruge hesten til bisonjagt, fik de brug for en kort, kraftig bue som var let at håndtere fra hesteryg.

Gennemsnitslængden på Sioux'ernes og andre prairieindianeres bue var ca. en meter (40"), 1,6 cm (5/8") tyk og 3,5 cm (1 3/8") bred på midten. Buen var dobbelkurvet, men havde ikke den samme recurve som nogle af de asiatiske og mere moderne recurvebuer.

Oglala Sioux'erne brugte hovedsageligt ask (*Fraxinus americana*) til sine buer, men ser vi på nogle af de andre stammer i Sioux nationen (Santee, Teton, Yanktonai, Brule og Hunkpapa) er det tydeligt at at også hickory, Osage Orange, chokeberry, wild plum

og crap apple blev brugt. Generelt kan man sige at de forskellige stammer først og fremst udnyttede de råmaterialer som fandtes i deres eget område og dernæst eventuelt handlede med andre stammer for at skaffe eftertragtede råmaterialer som ikke fandtes lokalt.

Fælles for mange af Sioux'ernes (og andre prærieindianeres) buer var, at de ofte blev forstærket ved at lime et eller flere lag dyresener på ryggen. Senerne var ikke kun en forstærkning, men kunne også forøge buens trækstyrke alt efter hvor tykt et lag der blev brugt.

Quiver assembly.

Gennemsnitslængden på en Sioux pil var ca. 60 cm (23"). De foretrak træ som service-berry og wild currant til selve pileskaftet. Skaftet blev slebet og glatpoleret, hvorefter der blev lavet 3 riller langs hele skaftet. Rillerne symboliserede lynet, og skulle få pilen til at flyve med samme fart som dette.

Styrefjerne (3 stk.) var ofte lavet af fjer fra en hauk eller eventuelt andre rovfugle - dette som stor medicin for at gøre pilen til en god jagtpil (den skulle flyve fort og sikkert til målet, akkurat som når rovfuglen tog sit bytte).

Pilespidsen blev oprindeligt lavet af ben, horn eller sten (obsidian og flint), men efter kontakten med de hvide begyndte man at bruge spidser af stål.

Hver kriger mærkede sine pile med forskellige farver (cresting) og nogle satte til og med tandmærker i skaftet som yderligere kendetegn.

Sioux'erne jagede bison, og der findes flere autentiske beretninger om hvordan enkelte kriger har gennemskudt og dræbt bison med en enkelt pil. Oglala Sioux'en White Bull hævde over for Reginald K. Laubin at have gjort dette fire gange. Laubin skriver i sin bog "American Indian Archery" (1980) :

"..... On a winter hunt when he was only nineteen years old White Bull shot a buffalo cow but did not place his arrow as well as he later learned to do. The cow was only wounded and turned on him, knocking down his horse as he jumped free. When the horse got back on its feet, White Bull was already astride again and he galloped to within about ten yards of the wounded cow. Before she could charge again he sent another arrow at her. This time it went clear through and stuck in the snow beyond, the cow dropping in her tracks.

White Bull said that on his greatest hunt he killed eight buffalo cows with eight arrows. He thought he might have been able to kill even more, but it was a very cold day, and his fingers became som cold that he could no longer shoot. He had to stop and rub his hands to warm them.

In winter weather it was customary for a hunter to wear leggings, furlined moccasins, and an old leather or cloth shirt, but he wore no cap, hat or gloves. While riding he kept his hands warm by holding them in his armpits. His horse was trained to turn by pressure of the knees alone. The buffalo robe he ordinarily wore for warmth was left on one of his pack horses because he did not want to be encumbered with it while shooting. Each hunter always had several pack horses which he left behind as he mounted his favorite buffalo runner for the very excitement of the chase."

Gerd Jørgensen

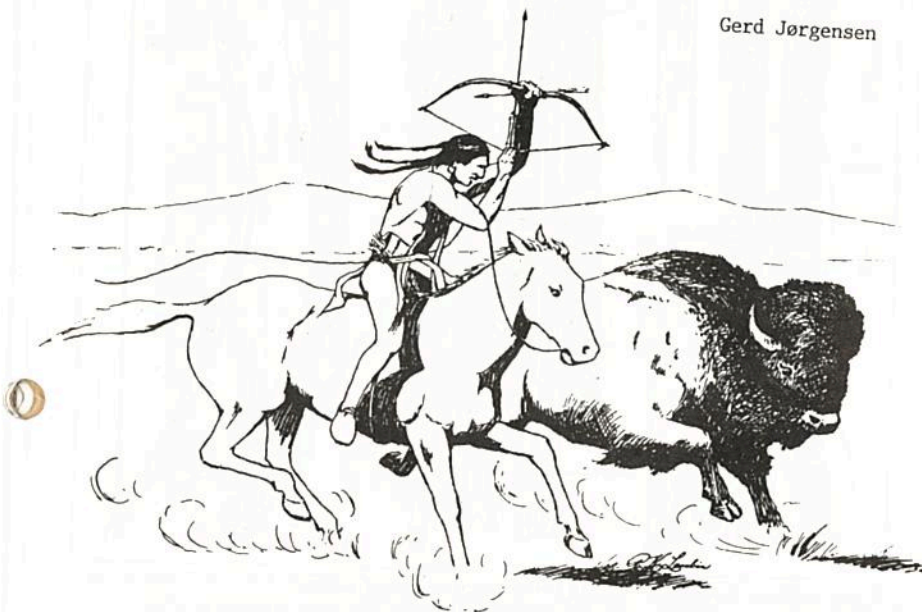
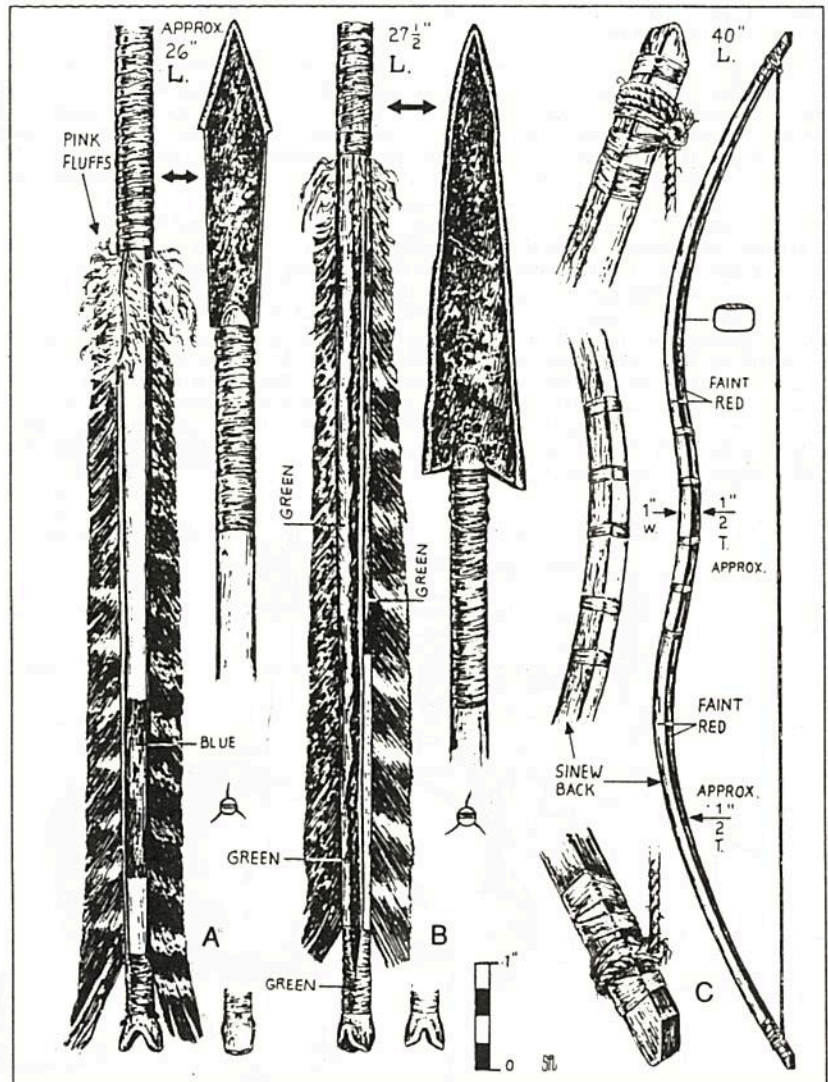
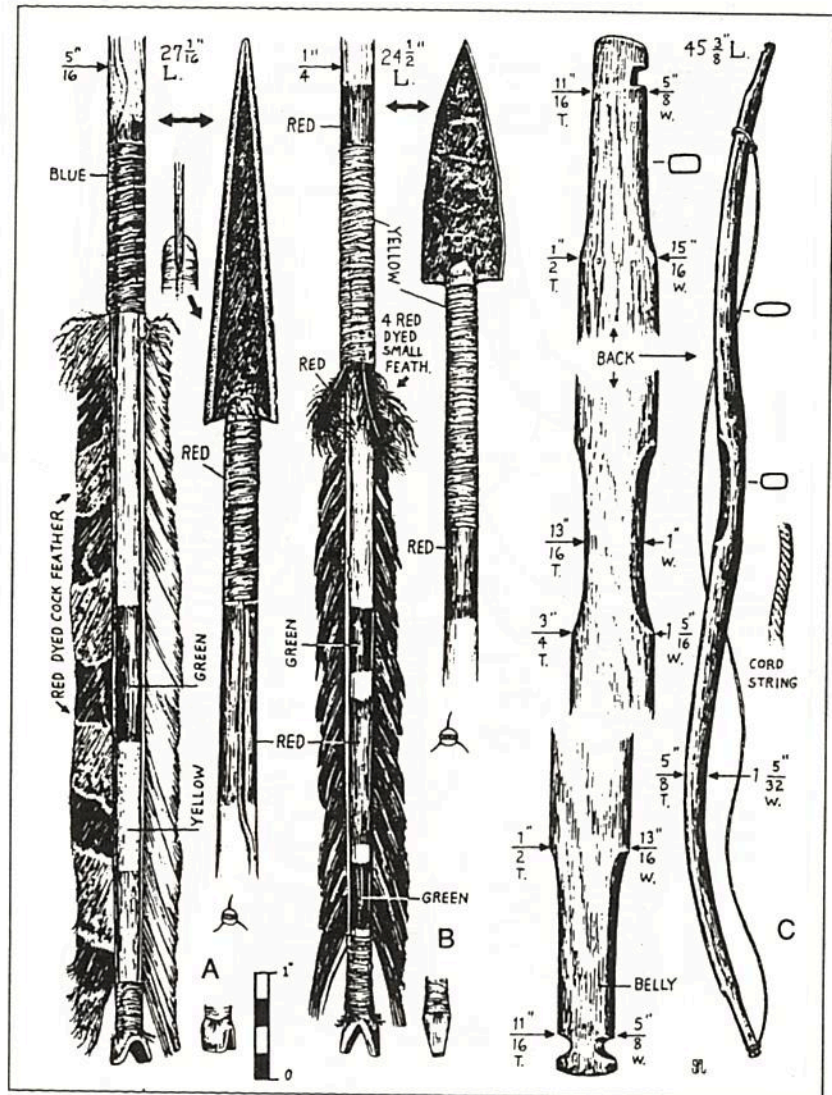

Illustration: Reginald K. Laubin - American Indian archery (1980)

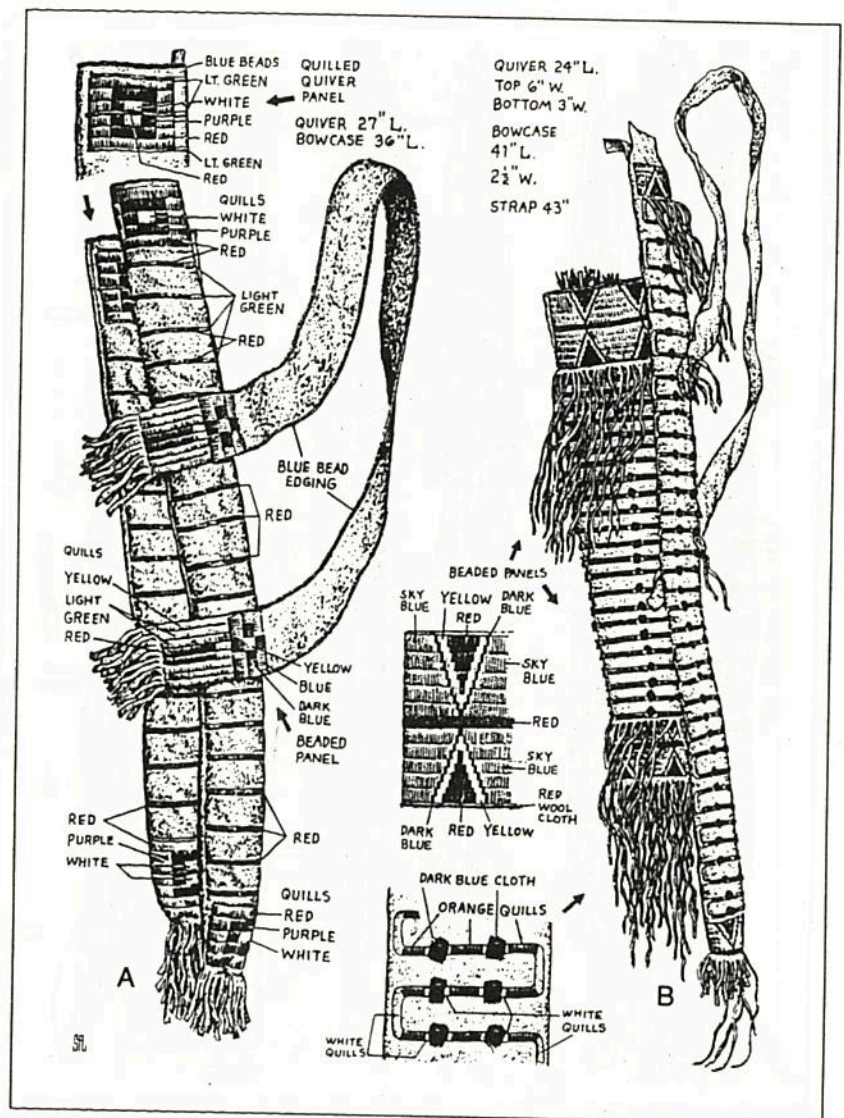
Sioux: A) Mixed turkey wing and tail feathers, split and glued, unusual steel point. (Milwaukee County Museum) B) Eagle and turkey feathers mixed, large iron point, belonged to Chief Crow Eagle of the Two Kettle Sioux. (High Desert Museum, Doris Swayze Bounds Collection) C) Sinew-backed hickory, wrap-on sinew nocks, wood stained red. (Panhandle Plains Historical Museum)

Illustration: Steve Alley - *The Traditional Bowyer's Bible* - Volume three (1984)

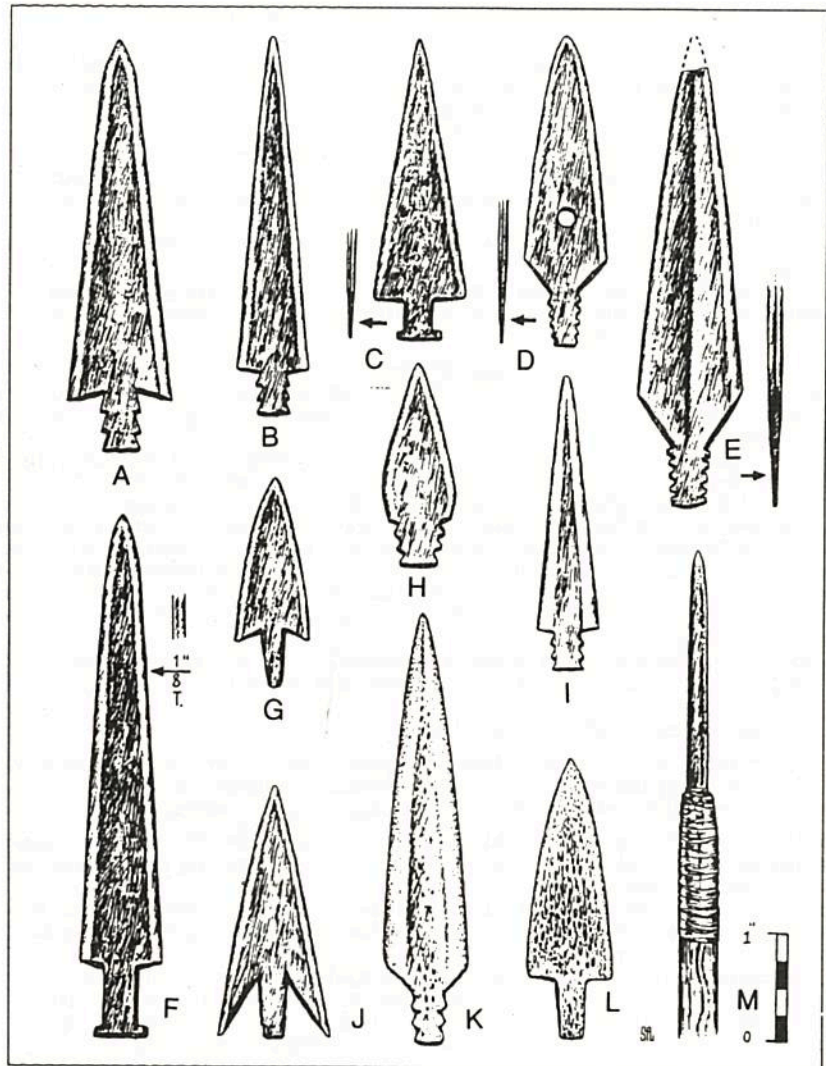
Sioux: A) Hawk and buzzard feathers split and glued, cock feather dyed red, two shaft grooves. B) Buzzard feathers split and glued, no shaft grooves. C) Hickory self bow, handle offset about 1 1/2", bow and arrows all belonged to Chief Crow Eagle and go with quiver and bowcase (next drawing) on the right. (High Desert Museum, Doris Swayze Bounds Collection)

Illustration: Steve Alley - *The Traditional Bowyer's Bible* - Volume three (1984)

Sioux: A) Quilled buckskin quiver and bowcase. (Field Museum) B) Beaded and quilled buckskin quiver and bowcase, dark blue cloth patches from U.S. Army uniform, belonged to Chief Crow Eagle. (High Desert Museum, Doris Swayze Bounds Collection)

Illustration: Steve Alley - *The Traditional Bowyer's Bible* - Volume three (1984)

A) Sioux. B) Iron point from Wyoming. C) Excavated at Ft. Union, N. Dakota. D) Iron point from Wyoming. (Stewart Collection) E) Forged iron point, possibly from Custer Battlefield. (Stewart Collection) F) Heavy iron point, Northern Plains. (Wallman Collection) G) Iron point, Wyoming. H) Kiowa. (Grayson Collection) I) Southern Plains. (Petrie Collection) J) Iron point, Wyoming. K) Bone point. L) Sioux bone point. (Miles Collection) M) Hafted iron nail.

Illustration: Steve Alley - The Traditional Bowyer's Bible - Volume three (1984)

I Danmark på Maribo Domkirkes store kirkegård har der de sidste par år været råvildt. Råvildt på kirkegårde kan godt give problemer. I Maribo oplevede man at bukkene fejede på de små buske på gravene og spiste af de friske blomster. Det betød at når de efterlodte kom til en nykastede grav, så fandt de de pæne blomster spredt for alle vinde. Det kunne man naturligvis ikke have, så man søgte vildtforvaltningskonsulentens råd. Hans første forslag var et 1,8 meter højt hegn. Men det hoppede dyrene over. En af de løsninger, man derefter tænkte på, var at skyde dyrene.

Nu er det sin sag at knalde løs på en kirkegård med en riffel. Det affødte den tanke at man skulle prøve at lade en buejæger løse problemet. Man kontaktede derfor politiet som gav tilladelse. Man kontaktede skytten på Ålholm, buejæger Ole Vennevold, som var villig og man kontaktede Skov- og Naturstyrelsen, som gav tilladelse til regulering udenfor jagtsæsonen.

Ole Vennevold kom på en vanskelig opgave. Selv om buen er relativ lydløs, så har den dog stadig en vis sikkerhedsafstand i skudretningen. Derfor var det begrænset i hvorefter retninger, skytten kunne skyde.

Ole var på forhånd lidt spændt på omgivelsernes reaktion. Han vidste, at han ikke kunne undgå at møde besøgende på kirkegården. Som han selv siger, er en bue ikke velegnet som tussmørke-våben, da man skal kunne se sine sigtemidler klart. Derfor måtte jagten foregå i dagslys.

Den første gang han så en dame komme gående, tænkte han: "Skal du gemme dig, eller hvad?", men han blev behageligt overrasket. Hans opgave på kirkegården havde været omtalt en del i dagspressen og bortset fra en telefonisk henvendelse til graveren fra nogle "dyrenes beskyttelse"-folk var publikum positive - ja, ivrige for at hjælpe ham. Han havde den "slemme" buk for sig og manglede kun lidt i at kunne skyde, da der kom en dame gående op ad grusstien. Dyret blev stående og da hun opdagede bukken, skældte hun den ud, og jog den langt pokker i vild. Da hun så gik videre og opdagede Ole Vennevold, udbød hun: "Nej, stod du her? Så skulle jeg jo ikke have jaget den væk. Det må du søreme undskylde!".

En anden dame, der kom for at passe et gravsted, råbte ved en lejlighed: "Den går her henne, jager!" til ham. En tredje spærrede den vej for at jage den hen til ham igen, da han stødte den.

Der var ikke nogen mislyde med publikum.

Så en dag lykkedes det. Ole havde lært sig dyrenes vaner. Den buk, som havde været slem ved blomster og buske, gik, hvor den plejede. Ole havde luret stedet og havde placeret sig med sikker skudvinkel og kunne slippe pilen. Bukken forendte pænt.

En enkelt afskudt buk decimere problemet men løser det ikke. Kirkegården ligger ned til Maribo Sø. Dyrene går rundt langs søens bred i rørskræret og når den ene buk forsvinder, kommer den næste til.

Mange villaejere i Maribo har følt generne ved dyrene, som raserer deres haver. Ole havde set en anden buk, som han gerne skulle have skudt, også af en anden grund. Han vurderede den til over 100 points.

Men konklusionen lå lige for: Det høje hegn hjalp lidt. Graveren prøvede med syntetisk ulveurin. Det har måske hjulpet en smule, men råvildt, der går i storbyen, er vant til hundenes duftmarkering, så det er tvivlsomt. Råvildtet kunne - og kan fortsat gå lige ind og ud af porten og så er der ikke nogen fuldstændig løsning.

Ole Vennevold mener, at såfremt man havde tilladt en afskydning med lyddæmpet riffel havde man kunnet afhjælpe problemet i en periode. Buejagt er for svært og har for mange begrænsninger til at være andet end et supplement. Men spændende var det, og det glædede skytten på Ålholm at kunne hjælpe.

(Kilde: Peter Bue, BUEJÆGEREN, FADB, 1/95)

SLIK ØDELEGGER DU EN FORENING

- * KOM IKKE TIL MØTENE.
- * HVIS DU KOMMER, SÅ KOM FOR SENT.
- * HVIS VÆRET IKKE PASSER, SÅ TENK IKKE PÅ Å KOMME.
- * HVIS DU DELTAR I ET MØTE, SÅ FORSØK Å FINNE FEIL VED LEDERNES OG DE ANDRE MEDLEMMERS ARBEID.
- * PÅTA DEG ALDRI NOEN OPPGAVE - DET ER MYE LETTERE Å KRITISERE DET DE ANDRE GJØR ENN Å GJØRE NOE SELV.
- * FØL DEG SÅRET HVIS DU IKKE BLIR VALGT INN I EN KOMITE, OG HVIS DU BLIR ANMODET OM DET, SÅ DELTA IKKE I KOMITE MØTENE.
- * HVIS KOMITEFORMANNEN BER DEG SI DIN MENING I EN VIKTIG SAK, SÅ SVAR AT DU IKKE HAR NOE Å SI I DEN ANLEDNING, MEN SNAKK MED ALLE ETTER MØTET OM HVORDAN SAKEN BURDE VÆRT ORDNET.
- * GJØR IKKE MER ENN DET SOM ABSOLUTT ER NØDVENDIG. NÅR DE ANDRE MEDLEMMENE STÅR FERDIG TIL HANDLING OG ER VILLIGE TIL Å GJØRE ALT, ROP DA UT AT LAGET ER LEDET AV EN KLIKK.
- * VENT SÅ LENGE SOM MULIG MED Å BETALE KONTINGENTEN, ELLER LA VÆRE Å BETALE I DET HELE TATT. BETALER DU, SÅ FORTELL TIL ALLE DU MØTER AT KONTINGENTEN ER FOR HØY.
- * BRY DEG IKKE MED Å SKAFFE NYE MEDLEMMER, OVERLAT DET TIL ANDRE.

Blad i postabonnement
Returadresse : NBJF
v/ Gerd Jørgensen
Nestvikveien 4
3135 Torød

B

STOKKE KYRT